

Az 1972-es Csertő utcai tűzvész tanulságai, a jelen tűzvédelmi kihívásai szempontjából – 2. rész: Megelőző tűzvédelem

The 1972 apartment-block fire on Csertő Street for today's fire safety challenges – part II.: Fire prevention

Hózer Benjámín

Szervezet, beosztás: KKMMSzSz¹ - titkár

Email: hozer.benjamin@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2834-7183

Dr. Gyimesi Anna

Szervezet, beosztás: Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Doktori Iskola - doktoranda

Email: gyimesianna85@gmail.com

ORCID: 0009-0007-5190-9790

Dr. Bérczi László PhD. t. ddtbk.

Szervezet, beosztás: Nemzeti Köszolgálati Egyetem

c. egyetemi tanár, tűzoltósági főtanácsos

Email: tuzszakerto22@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7719-7671

Absztrakt:

Az 54 évvel ezelőtti Csertő utcai tüzeset, a saját korában igen jelentős sajtóvisszhangot váltott ki. 2026-ra azonban olyan történelmi távlatba került, hogy a jelenkor olvasóinak újra be kell mutatni, eme tragikus kimenetelű káreseményt. Nem pusztán az áldozatok emléke okán, hanem az ebből leszűrhető, a mai napig érvényes tanulságok miatt is. Jelen tanulmányban, a fennmaradt írásos anyagok (tüzeset tanulmány, tanácsai jegyzőkönyv, konferencia-közlemény, sajtóhírek stb.) és szóbeli beszámolók alapján rekonstruáljuk a történetet. Egyúttal a cikksorozattal párhuzamosan, egy dokumentumfilm is készül. A feldolgozásra került jelentős méretű forrásanyag terjedelme okán, a tanulmányt három részre kellett bontanunk. Az első részben a mentőtűzvédelem, a második részben a megelőző tűzvédelem kap szerepet, valamint a harmadik részben a jelenkori tanulságok kerülnek kifejtésre.

Kulcsszavak: Csertő utca, középmagas épület, panelház, esettanulmány, szakmatörténet

Abstract:

The fire on Csertő Street 54 years ago generated major media attention. By 2026, it had become a historical event, and readers now need to be reintroduced to this tragedy—not only to honor the victims but also to learn lasting lessons. In this study, we reconstruct events using written sources (fire investigation report, council minutes, conference announcements, press reports, etc.) and oral accounts. A documentary film will accompany the article series. Due to the source material's size, we divided the study into three parts: firefighting, fire prevention, and current-day lessons.

Keywords: Csertő street, medium-height building, panel building, case study, professional history

¹ Katasztrófavédelem Központi Múzeuma: Magángyűjtői és Szakmatörténeti-kutatói Szakosztály

1. BEVEZETÉS

Az előző részben áttekintésre került a káreseménnyel kapcsolatos mentő tűzvédelmi tevékenység. A tüzeset kialakulásának körülményei, a jelzés leadásának nehézségei, a lakók tevékenysége, valamint a beavatkozás nehezítő körülményei. A beavatkozásból lesűrhető körülmények mellett szót kell azonban emelnünk az engedélyezési, és használati körülményekről is. A részletes taglalás során beláthatóvá válik, hogy a jogszabályi környezet, az előírások betartásának felszínes kezelése, valamint a lakók tevékenysége a tüzesetet megelőzően és közben, mind együttesen járultak hozzá ahhoz, hogy a káreset volumene ilyen méretet öltön.

2. ELTÉRÉSI ENGEDÉLYEK

2.1 Középmagas minősítés

Hamar világossá vált, hogy az első 15 éves lakásépítési terv, 1 millió lakásos célszáma nem teljesíthető a hagyományos építőanyagok (tégla, helyben öntött beton) felhasználásával. Emiatt okszerűen tértek át, a nyugaton és keleten is egyaránt számos helyen alkalmazott könnyűszerkezetes (kohósalak blokk, valamint előre gyártott panelelemes) technológia alkalmazására. A vonatkozó ágazati szabvány² is annak égisze alatt készült, hogy jobbra szovjet mintájú panelházak kerülnek megépítésre. 1972-re azonban – ahogy több korabeli szakanyag is utal rá – az ágazati szabvány már korszerűtlenné vált. Ez egyebek mellett annak tudható be, hogy a szabvány kiadását követő második évben, a 2. számú házgyár, a dán „Larsen-Nielsen technológiával” kezdett dolgozni.

Laikus szemlélő számára a szovjet és dán panellakások közt nincs érdemi eltérés. Azonban a dán típusú lakások, egy kicsivel magasabb komfortszintet voltak képesek szavatolni, a szovjet típusoknál. Példának okáért, egy szovjet típusú lakás nagyszobájának legnagyobb fesztávja 3,20 méter lehetett, szemben egy dán akár 4,20 méter is. Ugyanígy a dán típusú lakások belmagassága is, jó 10 centiméterrel meghaladta, a szovjet lakásokat. [1] A problémát ez utóbbi jelentette, mivel a szintkülönbségek összeadódása ahhoz vezetett, hogy a 10 emeletes (11 szintes) panelházak mértékadó magassága – azaz a 10. emelet padlószintje – a jogszabályban megállapított legmagasabb 29,50 métertől, 50 centiméterrel eltért. Emiatt 1967-ben a tervező BUVÁTI³, eltérési engedélyért folyamodott a BM TOP⁴-hoz, hogy a jövőben, a 11 szintes Larsen-Nielsen típusú épületek (és az ebből készült lakótelepek) tűzvédelmi megfelelőségére, a középmagas épületeknél alkalmazott sztandardok legyenek az irányadók. Ezt az igényt, a BM TOP, 1967. február 9-én kiadott, 268/1967. számú állásfoglalásában jóváhagyta. Az eltérést két okból is engedélyezték. Az első, hogy a 15 éves program tervszámai ne sérüljenek, mert nem csúszhatott el a projekt 50 centiméteren. Így egyszerűbb volt a jogszabálytól kissé eltérni, mint a gépsorokat átállítani és a terveket újra rajzolni. Előbbire nem is lett volna műszaki lehetőség. Emellett az enyhítés nem jelentett érdemi változást tűzvédelmi szempontból, mivel magasházak esetén a 10. emelet után kellett volna leválasztást alkalmazni. Ugyanakkor ezeknél a házaknál a 10. felett már nem voltak emeletek, így ez nem tett szükségessé műszaki átalakítást. A tüzeset tanulmányhoz készült feljegyzés ekképp fogalmaz:

„A tanulmány több helyen utal a BM TOP-tól kért és kapott felmentésekre, ezekről másolatot is csatol, azonban megállapítható, hogy ezeknek a felmentéseknek lényeges megelőző tűzrendészeti konzekvenciái, mely a tűzkatasztrófa végleges kimenetelét befolyásolta volna, nincsenek. [...] Így a középmagas házakra vonatkozó enyhítés különösebb jelentőséggel nem bír.” [2]

² 5/1965. sz. BM. TOP. „Középmagas és magasépületek tűzrendészeti előírásai”.

³ Budapesti Városépítési Tervező Vállalat.

⁴ Belügyminisztérium – Tűzoltóság Országos Parancsnoksága.

A középmagas besorolás mellett, a BUVÁTI további eltérési engedélyeket is kérvényezett, melyek az alábbiak:

2.2 Száraz és nedves tűzivíz felszálló vezeték

Az 1/1963. (VII. 5.) BM rendelet a tűzrendszetről, 91. § (2). értelmében: „*Falitűzcsapot kell létesíteni: magasépületben a 13. szint feletti szinteken.*” [3] Az eltérési engedély értelmében az épület 10. szintjéig nem szükséges, a 11 – 16. szint közötti esetén száraz, míg a 17 szintnél magasabbak esetén nedves tűzivíz vezeték létesítése volt az előírás. Ugyanakkor minden középmagas épület esetén eltekint a hatóság a száraz vagy nedves tűzivíz vezetékek kiépítésétől, így ez a tűzzel érintett épületben sem valósult meg. Kizárólag a tüzesetet követően került száraz vezeték kiépítésre az érintett épületben.

2.3 Alumínium és PVC szerelvények

Az ágazati szabvány a 23.11-es pontja értelmében: „*A szellőzőberendezéseik, csatornáit nem éghető anyagból kell készíteni. Rábicféleségek⁵ alkalmazása tilos.*” Az eltérési engedély jóváhagyja a PVC és alumínium szellőzőkürtők alkalmazását, azzal a kitéttel, hogy a szerelvényeket aknába (szerelvényszekrénybe) kell helyezni, mely falszerkezete legalább egy órás tűzállóságú kialakításban készül. Valamint szintenként lehatárolásra kerül és szintén szintenként csak egy szerelőnyílással rendelkezik.

2.4 Műfa és lomtárolás

A szerelvényszekrények (aknák) nem a lakók számára létesített, a lakáson kívüli meghosszabbított „*garderob-szekrényei*” voltak, mint ahogy az Kovács Tiborné tanúvallomásban is elhangzik. Ezek zárva tartásáról, az üzemeltető IKV⁶-nak kellett volna gondoskodni, ahogy a vonatkozó jogszabályok értelmében a tűzrendészeti bejárásról is, hogy oda később se kerüljön be semmi. Az előző pontban említettek értelmében a szerelvényszekrényeket tűzgátló kivitelben kellett volna készíteni, ehelyett minden szinten lakkozott műfa került beépítésre, valamint a szintek közti leválasztásról sem gondoskodtak.

2.5 Linóleum

Az ágazati szabvány 15.8-as pontja értelmében: „*Éghető burkolat nem alkalmazható kijáratokként alkalmazott folyosók, kapualjak és előcsarnokokban és ezekre tűzveszélyes helyiség ajtajai közvetlenül nem nyílhat.*” Vagyis ez a pont egyértelműen megtiltja a menekülési útvonalon a linóleum alkalmazását, mint padlóborítás. Tehát sem az előző pontban említett műfa, sem a linóleum alkalmazására nem kapott hivatalos eltérési engedélyt a tervező.

Hivatalos eltérési engedélyt tehát a középmagas épületi besorolásra, az éghető szellőzőkürtők alkalmazására és a tűzivíz vezetékek mellőzésére kapott a tervező. A műfa borítás és a linóleum beépítésére nem. Helytálló tehát a 2.1 alfejezet végén szereplő idézet, vagyis azok az elemek, amelyekre engedély kiadásra került, nem befolyásolták érdemben a tűzterjedést és a katasztrófa kimenetelét. Ellenben az éghető burkolatok, már igen jelentős hatással voltak. Érdemes azonban tételesen megvizsgálnunk, hogy milyen befolyással bírtak a tüzeset előtt beépített és az újjáépítés során felhasznált anyagok, illetve, hogy melyikre miért esett a választás.

⁵ Üvegszálas anyagok.

⁶ Ingatlankezelő Vállalat.

3. UTÓÉLET

Mátyás Sándor, a XIV. kerületi IKV műszaki igazgatója vezetésével a károsultakat, a Kerepesi út és Szentmihályi út sarkán frissen felépített, de még át nem adott, Szentmihályi út 4-6. számú (lakótelepi jel: K2/2) megegyező kialakítású, K-2 típusjelű épületében helyezték el, mindnyájukat a földszinti folyosón. A Csertő utcai épületben keletkezett kár, az előzetes becslések alapján 9 millió forint. Az épület előtt, már kora reggeltől a kiköltözők tárgyait gépkocsivezetők, tűzoltók, rendőrök, munkásörök és sorkatonák pakolták. Az IKV ígérete szerint a Szentmihályi úti ingatlanba átköltöztetett lakók, az épületben maradhattak és kaptak végleges kiutalást. A költözést azonban maguknak kellett intézni, a számlát pedig utólag az IKV rendezte. Az ügyintézés tempójával azonban sokan nem voltak megelégedve, melyről egy 1972. június 14-i cikk is tanúskodik:

„A tűzvész utáni három napon keresztül mindent megtettek értünk, ami emberileg lehetséges. De az a három nap elmúlt, és azóta nem történt semmi. Bizottság, bizottságot követett, szóltanul mentek el mellettünk és nem tájékoztattak semmiről. Találgatások és rémbírek között élünk. Három hete mindenki összepakolva vár a kiköltözésre, nem tudjuk, hova, mikor. És naponta nézzük az eget, félünk az esőtől, mert ma is befolyik a lakásokba a víz.”
– Németh György (lakó).

„A liftet csak ma kezdték javítani. Árambiány miatt nem működnek a hűtőgépeink, megromlanak az ételek. Hiába szellőztetünk, minden csupa bűz és füstszag. Mondjanak már valami biztosat és közöljék velünk, mire számíthatunk. Akik elköltöztek, azok is tele vannak gonddal. Az egyéni tragédiákon túl az is foglalkoztatja őket, igaz-e, hogy javítás után visszaköltöztetik őket a tragédia színhelyére?”
– Leitz Rezsőné (lakó).

*„Bálint Jánosné, aki elvesztette férjét, kijelenti:
Én oda nem megyek vissza. És a földszintről, ahol most lakom, nem költözöm ki.” [4]*

*„Néhányan arra kérnek, tolmácsoljam kérésüket:
csak ide, a régi lakásaikba ne költöztessék vissza őket, nem bírnák ki idegeikkel!” [5]*

3.1 Telefon-körkép

Egyes híradások arról számoltak be, hogy az épületben egyetlen telefonkészülék sem volt a tűz idején. [6] Az ágazati szabvány 28. pontja előírta, hogy azon lakóépületeknél, ahol házfelügyelői lakás nincsen, ott a gondnoki lakásban kell, a nap minden szakán elérhető távbeszélőt biztosítani, úgy, hogy az a lakóépület bejáratától legfeljebb 200 méterre legyen. [7] A Magyar Hírlap 1972. június 6-i cikkében az alábbiakat közli:

*„A tizedik emeleten remegve, sokkos állapotban mondta egy pincér: ha legalább telefonálni tudott volna. De hónapok óta hiába kért készüléket. Másutt, szinte kiabálva: „Nincs az egész házban egy telefon sem...”
A jegyzetfüzet úgy örököltette meg a helyzetet, ahogy a kárvallottak, a tűztől ijedt emberek optikája mutatta. Nem nyithattunk be mindenbóvá, csak a leg súlyosabban megégett lakásokba. Ezért nem tudtunk arról sem, hogy valójában 62 telefont is felszerelt a házban a Budapesti Távbeszélő Igazgatóság. A készülékek hatvan százalékka a tüzeset után is használható maradt, s ezekkel a készülékekkel számos segélykérő hívást bonyolítottak le azon az éjszakán. A rendkívüli helyzet diktálta téves információkat ezúton helyesbítjük.” [8]*

Ráerősít erre az állításra az is, hogy a tanúvallomások jegyzőkönyveiben az első három jelző, a saját készülékéről hívta az ügyeletet; de még a harmadik bejelentő is a szomszédos házból. Emellett a bejelentések magnetofonszalagainak leírata, a bejelentők 2x3 számból álló telefonszámát is tartalmazza. A tüzesetet követően az épület sarkán egy nyilvános telefonfülke is létesült. [1. melléklet]

3.2 Helyreállítás

Szintén a Magyar Hírlap, több mint egy évvel az eset után, 1973. augusztusában az alábbi tudósítást adja:

„Egy év telt el tehát az esemény óta, éppen ezért meglepő, hogy nemcsak a kiégett lakások, - hanem az egész épületszárny üres mind a mai napig. Hol vannak a lakók? Amint bealkonyodik, sötét minden ablak. A XIV. kerületi Tanács lakásgazdálkodási osztályán megtudtuk, hogy a régi lakókat a tüzset után azonos értékű lakásokba költöztették át. Az új lakók? Még nem történtek meg a kiutalások, mert a kerületi IKV még nem vette át az épületet a felújítást végző szakemberektől. [...] Az épület átvétele egyébként nemcsak az IKV dolga – mondották. A FÖBER, a tűzrendészet, az egészségügy és még jó néhány szerv együttes döntése szükséges ahhoz, hogy a kerületi tanács kiutalhassa a lakásokat [...] A tűzoltást követően számos lakás belső berendezése megsérült. Leázott a tapéta, víz került a parketta alá, megrongálódtak a berendezések. Éppen ezért döntés született, hogy valamennyi lakás felszerelési tárgyait, tehát ajtót, ablakot, parkettát, tapétát, fürdőszoba-, konyha, WC-berendezéseket le kell szerelni és újjal kicserélni, mert az átadás után a kerületi tanács újként kívánja értékesíteni ezeket a lakásokat. [...] Az IKV leszállította az új sorszekrényeket is azok helyébe, amelyek az elmúlt évben eléglek – magyarázta a művezető. Most a gyűlékony műanyag helyett eternitlapokat szereltünk fel, mégpedig vasvázra, a tűzveszély itt tehát ki van zárva. Folytak a folyosók helyreállítási munkálatai is. Meg kell jegyezni, hogy csak az elmúlt hetekben született döntés arról, hogyan, milyen anyaggal és milyen mértékben végezzük el a folyosópado borításának javítását, cseréjét.” [9]

Érdemes megfigyelni, hogy az ebben a cikkben szereplő nyilatkozatban már fontosnak érezték a tűzrendészet képviselőit is meghívni, ami a korábbi alkalommal elmaradt. Noha arról nincs információ, hogy az újra-átadás során meghívták volna-e a tűzoltóság képviselőit.

3.2.1 Szerelvény szekrény-ajtók

A cikkben az az állítás szerepel, hogy az IKV leszállította az új szekrényajtókat, mely már nem éghető anyagokból készültek, úgyszintén mint eternit (azbesztcement), acél keretre vasalva. Azonban egy későbbi híradásból azt is tudjuk, hogy ez sokáig nem valósult meg:

„Két éve ÉVM-PM-BM- rendelet jelent meg a középmagas és magas lakóépületek utólagos tűzvédelmi munkálatairól, de azóta úgyszólván semmi sem történt. Láthatta a Csertő utcai házban is, hogy bár a rendelet előírja: az éghető falburkolatot ki kell cserélni, semmi sem történt!” [10]

Egy másik 1976-os rádióriportban a TŰZÉP képviselője fejt ki, hogy a silány minőségű termékekre is óriási a kereslet, a hiánygazdaság okán. Így amíg a gyenge minőségű termékeket is elkapkodják, az iparnak sem lesz érdeke a jobb minőségű vagy jobb tűzálló tulajdonságokkal rendelkező termékek gyártása:

*„Bene Péter budapesti hallgatónk kérdezte, miért nem sorolják minőségi osztályokba az egyes építőanyagokat, ablakokat, ajtókat, amelyek minősége nagyon is különböző az áruk viszont azonos. Miért nem kerül a kifogásolható áru kevesebbe. Hallgatónk kérdésére a TŰZÉP faanyag kereskedelmi osztályának vezetője, Sarudi Miklós válaszol: - Az osztályozás általában véve nem a mi feladatunk lenne, a gyár dolga.
- Nincs is erről szó, nem is volt? - Egyelőre nincs róla szó.
- De gyakorlatilag most is meg vannak ezek a minőségi különbségek. Csak nincsenek osztályozva.
- Ha osztályozzák, ha nem osztályozzák, el tudjuk adni. - Ez igaz. [...]
- Az igazság az, hogy mindenki ismeri a minőségi követelményeket [...] azonban az ipar arra hivatkozik, hogy nem tud olyan alapanyagot kapni, amiből megfelelő minőségű ajtó-ablakokat készítsen. Ezt a különböző tervek bizonyos mértékben el is fogadják. A szabvány tulajdonképpen meg van, az nem kötelező érvényű.*

- De hogyha nem kötelező egy előírás, egy szabványra akkor nehéz betartani Önöknek, és nehéz számonkérni.
- Több esetben előfordult, hogy amikor a szállítmány bejött és olyan szállítmány jött, ami hiánycikk,

valamelyik méret, a vevők már ott várakoznak a telepen és amikor le akarja rakni a telepvezető az árut és félreteszi azszal, hogy ehhez nem szabad nyúlni, mert ez kifogás alá kerül, a vevők a legkülönbözőbb módon kérik és követelik az árut. Telefonálnak különböző helyekre, népi ellenőrzésre. Tehát sok esetben sajnos, mondjuk a hiányból adódóan a kedves ügyfelek rákényszerítik bizonyos mértékig a telepi dolgozókat, hogy kénytelen kiadni. Mert volt olyan eset is, hogy ráborítják az íróasztalokat. Az osztályozásra lehet, hogy szükség lenne, de nem oldja meg a problémát. Hiszen jelen pillanatban, az 1976. évi tervek tárgyalása folyamán is kiderült, hogy olyan mennyiséget, amelyet a kereskedelem igényel, az építésszállító ipar nem tud vállalni.” [11]

A hiánygazdaság mellett, egy másik interjú kitér arra a tényre is, hogy tűzállósági vizsgálatot folytatnak az egyes gyártók és a tűzoltóság is, de országosan összehangolt tevékenység erre vonatkozóan nem volt. Mindemellett a tervezőknek nem volt kötelessége tűzrendészeti szempontból egyeztetni a tűzoltóság képviselőivel tervezési időszakban, kizárólag a használatbavétel idején; amit a korábban ismertettek alapján gyakran elmulasztottak. De a tervezők sem tanultak soha tűzvédelmet az egyetemen, tehát az ezen a téren felszedett tudásukat, autodidakta módon sajátíthatták el, valószínűleg a tervezőirodában a többi kollégától. [12] Egy későbbi interjúból kiderül, hogy az eternit változat nem vált be, és végül az acéllemez mellett döntöttek:

„A 43-as Állami Építőipari Vállalatnál Takács Ferenc irányító tervező elmondta, hogy csúszásban vannak, csak 1977 őszén fogtak neki Óbudán és Kelenföldön a munkának. Főleg a faszekrények cseréjével van problémájuk. Először eternittel és durypannel próbálkoztunk. Végül az acéllemez mellett döntöttünk. A Fémmunkás Vállalat valószínűleg 1978 elején kezdi szállítani a lemezeket.” [13]

3.2.2 Éghető padlóburkolat

Ugyanígy nem tesz említést a riportalány, hogy pontosan milyen anyag került jóváhagyásra, a folyosói padló burkolata gyanánt, a linóleum helyére. Erre a kérdésre, azonban egy egész más helyről származó interjú ad választ:

„Nem lehetett például kizárni az éghető, PVC (linóleum -szerk.) padlóburkoló lemezek alkalmazását, mert helyette más, bázgyári épületszerkezeti konstrukcióhoz felhasználható korszerű hazai anyag nincs.” [14]

Vagyis annak ellenére, hogy a korábbi 5/1965. BM-TOP ágazati szabvány nem adott eltérési engedélyt a linóleum használatát illetően a Csertő utcában sem, az országos szabványtervezet később úgy módosult, hogy ezt lehetővé tették. Az indoklás értelmében:

„A régieknél enyhébb követelményeket gazdasági, illetve műszaki megfontolások is indokolták, közülük egyeseket az ipari háttér fejlesztésével összefüggő hazai lehetőségek kifejezetten szükségsszerűvé tettek.” [14]

Az enyhébb követelmények ebben az esetben a „nem éghető” kivitelt jelentették:

„A tűz terjedése szempontjából károsan hatott, hogy az egyes szekciók valamennyi lakás-folyosója, valamint a lépcsőházak padozatburkolata éghető PVC borítással készült. Ez a körülmény ellentétes az 5/1965. szakmai szabvány 9. pontjában foglaltakkal, amely előírja, hogy a menekülési utak burkolata csak nem éghető anyagokból készülhet. Erre a kialakításra sem a tervező, sem a beruházó a szakmai szabvány alóli felmentéssel – a rendelkezésünkre álló adatok szerint – nem rendelkezett.” [2]

A korábban említett „gazdasági és műszaki megfontolás”, amely lehetővé tette a tűzeset után a linóleum használatát, a Minisztertanács 3034/1974. számú határozata részletezi:

„4. A folyamatban lévő 1975. január 31-ig átadásra kerülő középmagas és magas épületek zavartalan használatbavétele érdekében felmentést kell adni – az élet és testi épség fokozott védelmét szem előtt tartva – a tűzvédelmi előírásokat tartalmazó ágazati szabvány olyan előírásai alól, amelyek az épületek megfelelő időben történő használatbavételét akadályozzák. Felelős: Belügyminiszter” [15]

Mint ismert, az ún. „3000-es határozatok” minősítettek, azaz titkosítottak. A szövegből és a kiadás idejéből (1974. január 17.) arra következtethetünk, hogy a Minisztertanács célja a jogszabály kiadásával az volt, hogy útmutatást adjon minden felügyeleti szerv számára, hogy olyan mértékben adjon ki eltérési engedélyeket, hogy az által a „15 éves lakásépítési terv” egymillió lakásos célszámai ne sérüljenek. Ebbe pedig belefért a linóleum alkalmazása is, hiszen – a korábban ismertettek alapján – a népgazdaság más alternatívát nem tudott felmutatni. Itt érdemes figyelembe venni, hogy hidegburkolatban (pl. csempe, mettlachi) egyáltalán nem gondolkodtak, mivel azok telepítése szintén jelentős idő és költségtöbbletet eredményezett volna. Ugyanakkor átmeneti megoldásként a nyers beton is maradhatott volna, amíg a lakók nem invesztálnak éghetetlen burkolatba.

3.2.3 Tűzveszélyességi osztályba sorolás

Az épületet 'D', azaz mérsékelt tűzveszélyes osztályba sorolták, az előzetes tervek alapján, ahogy a típusába tartozó többi középmagas épületet is. Fontos azonban megemlíteni, hogy ezt az enyhe besorolást csak annak fejében kaphatta meg az épület, hogy ha az összes vonatkozó előírás teljesül. Emellett érdekesség, hogy a tűzoltósági iratok sehol nem tesznek említést a földszinten üzemelő óvodáról, holott ilyen rendeltetés mellett értelemszerűen változna az épület tűzveszélyességi osztályba sorolása is. Feltehetően ennek az üzemeltető is tudatába volt, ami ráerősít a tűzoltóság azon állítására, hogy a bejárásra a tűzoltóság képviselőit nem hívták meg, a használatba vételt megelőzően, így ennek a ténynek nem is lehettek tudatában. Vagyis, ha a káresemény csak néhány órával később következett volna be – péntek reggel – akkor a gyerekek elhelyezéséről is külön gondoskodni kellett volna.

3.2.4 Tűzivíz felszálló vezeték

A száraz tűzivíz felszálló vezetékek hiánya egy máig tartó szakmai vitára világít rá. A száraz felszálló vezeték egyfelől meggyorsítja a beavatkozók számára a szerelést, mellőzi az alapvezeték építést, hiszen a felszállócső maga az alapvezeték és mellőzi a tömlőfelhúzást az orsótérben. Ellenben a kialakítása és karbantartása költségekkel és odafigyeléssel jár. Manapság a leágazó csónokról, a Storz-kupak eltulajdonítása jelenti a fő problémát, ami megtáplálás esetén előltheti azokat a szinteket, ahol még tűz sincsen, jelentős másodlagos kárt okozva. Szintén gyakori probléma a csövek vandál módon szeméttel való feltöltése. [2. melléklet] Tervezési problémaként megjelenik, hogy egyes házaknál, a felszálló vezetékek utólagos kiépítését a szemétdobó mellé tervezték. A lakók azonban az évek során a szemétdobó helyiségét több helyen lezárták, ezzel a felszállóvezeték is csak roncsolással lehet megközelíteni. [16] Egy korabeli beszámoló azonban behoz egy másik szempontot is, vagyis, hogy a korabeli kiépítéseknel, az egyes leágazásoknál, a Storz-kapocs előtt golyócsapokat iktattak be, hogy az előntést elkerüljék. [3. melléklet] Azonban ezekből a tömítő ún. „O-gyűrű” több esetben eltűnt, ami által használhatatlanná vált:

„Jakab István tűzoltó főhadnaggal, a XIV—XVI. kerületi tűzoltó parancsnokság helyettes vezetőjével járunk a valamikori tragédia színbélyén. A kapubejárat falán rozsdás vasdoboz árválkodik. Tolózárat rozsdá veri béklyóba, ember legyen a talpán, aki ezt kinyitja. Pedig a dobozban az úgynevezett száraz felszálló vezeték földszinti csapja rejtőzik. Szükség esetén erre csatlakoztatják tömlőiket a tűzoltók, s a magukkal vitt vízzel kezdenek az oltáshoz. De ezt a csapot bajos lenne használni! Már csak azért is bajos – magyarázza a főhadnagy néhány emelettel feljebb –, mert íme, az emeleti elágazások csapjai lötyögnek, hiányzik belőlük a tömítőgyűrű, tehát nem lehet nyomást adni a magasabb emeletekre!” [10]

További hátránya a száraz vezetékeknek, hogy ezt csak a tűzoltóság tudja hasznosítani, mivel nincs állandó nyomás alatt. Vele szemben a nedves vezetéket, fali tűzcsapok formájában már a lakók is tudnák tűzoltásra alkalmazni, azonban ez további igen jelentős költségvonzattal járna. Ugyanakkor tűzoltó készülékek készenlétben tartása továbbra sem került előírásra.

3.2.5 Alumínium szerelvények

A rendelet nem tér ki az alumínium szellőző kürtők cseréjére és ahogy a következő fejezetben láthatjuk, ezek későbbiekben is megmaradtak. Érdemes azonban megemlítenünk, hogy noha az alumínium nem éghető anyag, olvadáspontja azonban 660 °C fokon van, ami egy tűz esetén alacsonynak számít, így pusztán olvadt tócsa marad vissza az alumínium szerelvényekből. Ugyanez a probléma megjelent a bejárati ajtók kilincsei esetén is, melyek több esetben szintén nonfiguratív alakzatokat vettek fel a padlón elfolyva. [17] [4. melléklet]

3.2.6 Füstelvezetés és tetőtéri menekülés

Az új MSZ szabvány előírta, hogy lépcsőházi füstelvezetésről is gondoskodni kell. Valamint több lépcsőházas épületeknél biztosítani kell tudni a másik lépcsőházba átjutást a tetőn keresztül. A füstmentesítő lehetett elektromos vagy manuális. Elektromos esetén ventilátor szolgálta a füstelvezetést, amit a lakók gyakran kikapcsoltak, mondván, hogy zajos volt. Más esetekben a kapcsolót rongálták meg, vagy tulajdonították el. Manuális esetén, a földszinti lépcsőfordulónál húzókarban végződött, valamint a 10. emelet utáni tetőfeljáró mellett, egy ablaknyitó mechanikával kezdődött, amit csigás ellensúlyok függesztettek. Utóbbit azonban vandálok gyakran megrongáltak, így ezeket inkább kiakasztották a lakók/gondnokok. Emellett a tetőtérre kijutni szintén problémás volt, mivel az oda kivezető ajtót legtöbbször zárva tartották, aminek a kulcsa csak a földszinten élő gondnoknál volt meg. A szabvány emellett előírta, hogy a két tetőkijárat közti utat fedett – jellemzően kopollal üvegezett – folyosóval kell összekötni, ami csak néhány esetben valósult meg. [18]

„A gondnoknő odaadja a kulcsokat, felfutunk a legfelső emeletre. Ő nem jön velünk, mert a Colombo-sorozat epizódját ismétlik, de ugye megértjük ... Meg hát. Pedig jó lett volna, ha velünk jön, hiszen melegében megkérdezhetnénk: ugyan miért vannak zárva a tetőre vezető vasajtók? (Amelyeknek fontos hivatása, hogy utat engedjenek a füst és tűz elől menekülőknél az összefüggő tetőrendszeren át egy olyan épületbe, amelynek lépcsőháza járható.) Mielőtt felmennénk a tetőre, azt mondja Jakab főhadnagy: Erthetetlen, hogy miért rongálják meg a füstelvezetővel ellátott lépcsőházaknál azt a mechanizmust, amellyel a földszintről betörhető a legfelső szinten levő ablaküveg. Látja, itt meredeznek ezek a vastüskék. Ha ez a drótkötél a csigán átvette az ablakhoz lenne erősítve, csak meg kellene rántani lent egy fogantyút, s előre billenne az ablak, bele a tüskékbe. Az üveg kitorne, s a szabaddá vált nyíláson, mint egy kéményen, távozna a mérgező füst. De ebben a házban is le van akasztva a drót az ablakról, hiába rángatják odalent a fogantyút!” [10]

3.2.7 Lomtárolás és tűzvédelmi házirend

A lomok felelőtlen felhalmozása, szintén jelentős kockázati tényezőt hordoz magában:

„Az épületek többségénél nincs pince, vagy lomkamra, így a lakás szinte minden igénybe vehető részét tárolásra használják. (Már említettük, de nem felesleges megismételni: különösen veszélyes a szellőzők melletti beépített szekrényben gyorsan meggyúló, esetleg robbanásveszélyes anyagot tartogatni.) Sok esetben a menekülési útvonalakat — önmaguk ellenségeként — elzárják a lakók.” [16]

„A budapesti lakástűz bizonyára nem növekedett volna tűzvésszé és nem követelt volna ilyen áldozatokat, ha a bérlők lakásában, a lépcsőházi folyosók falára ráépített szekrényekben nem halmoznak fel annyi kacatot. A könnyen gyulladó lomok táplálták a tüzet, gyorsították terjedését.” [19]

„Nézzte meg például, hogy a középfolyósó házakban mit talál a két oldalt elhelyezett faszekrényekben. Megnéztem. Olajos rongytól újságokig, benzinesüvegtől gumilabdáig, kartondoboztól a műanyag lavórig, sok minden volt ott.” [13]

A tűzvédelmi házirend kifüggesztésének hiányáról és az abban szereplők betartatásáról az alábbi idézet szolgál hű tanulságképp:

„Ezzel a néhány súlyos észrevétellel csengetünk be ismét a gondnoknőhöz. Azt is megkérdezzük, miért nincs kifüggesztve a tűzvédelmi előírásokat tartalmazó utasítás. A válasz mehökkentő: — Nem lehet ezeknek a lakóknak kifüggeszteni ilyesmit, darabokra tépik! Ezt a szót, hogy „ezeknek”, mélységes megvetéssel, régi, rosszízű házmesteri göggel mondja. És amikor a szolgálatát teljesítő főhadnagy rendre végig kérdezi a mulasztásokról, a kiáltó hanyagságról, a válaszból hol az IKV a hibás, hol a lakók, egyszóval mindenki, csak nem ő. — Különben nem vagyok hozzászokva ehhez a számonkérő hanghoz! — fortyan fel, amikor arra kérjük, hogy legalább mutasson egy példát a tűzvédelmi utasításból. Nincs hozzászokva? Talán éppen ez a baj... hogy senki sem kéri számon a végzett és el nem végzett munkáról.” [10]

Összességében megállapítható, hogy az eltérési engedélyek érdemben nem járultak hozzá a tűz kialakulásának és terjedésének befolyásolásához. Ellenben az ágazati szabvány tudatos megszegése és a használatba vétel előtti bejárásokra, a tűzoltóság meg nem hívása már igen. A menekülési utakon a műfa és linóleum használata, valamint a szerelvénysekretyekben a tűzgátló szigetelések kihagyása és lomtárolás már nagyban hozzájárult a gyors tűzterjedéshez, a kürtőhatáshoz, valamint az intenzív füstképződéshez.

Az új rendelet, az 1965. augusztus 15. és 1975. január 31. közt épült könnyűszerkezetes házak átépítését írta el, az új tűzvédelmi követelményeknek megfelelően. [20] A korábban épülteket azért nem vette célba, mert a hagyományos módon épült társasházak esetén még nem használtak fel annyi műanyagot és egyéb éghető anyagot, ami ezt indokolta volna. A korábban levezettek alapján jól látható, hogy a „16/1975/XII.6./ ÉVM-BM-PM együttes rendelet” és a részletszabályokat tartalmazó „MSZ 595/4 Középmagas és magas épületek tűzvédelmi előírásai” szabvány kiadását, tudatosan halogatták, a második „15 éves lakásépítési program” kezdetére.

4. KITÜNTETTEK

A káreset során nyújtott hősiek helytállásért civilek és tűzoltók is 'Életmentő Emlékérmet' [21] vehettek át. [5. melléklet] A lakók közül:

- Almási Béla (20 | Posta Járműtelep technikus),
- Körmendi Zoltán (19 | Mezőgazdasági szakközépiskola tanulója),
- ifj. Lichtenberger Ferenc (19 | Tisza étterem szakácsa), [22]

A kitüntetéseket Kelemen Lajos, a Fővárosi Tanács általános elnök-helyettese nyújtotta át.

Beavatkozók közt Életmentő emlékérmet adományoztak:

- Bukor Mibály (tű. ftőrm., XIII.),
- Horváth István (tű. őrm., VIII.),
- Nyiszför József (tű. tőrm., IX., - maga is megsérült a mentés során),
- Kustán Sándor (tű. ftőrm., XIV-XVI. – gépezetes tolólétra, szerkezelő). [23]

Továbbá dicséretben részesültek:

- Duray Ferenc (tű. fhdgy., TCS),
- Bencsik Sándor (tű. őrm., VIII.),
- Iker János (tű. ftőrm., VIII.),

- *Fábry János* (tű. szkv., VIII. - maga is megsérült a mentés során),
- *Pesti József* (tű. ftőrm., XIV-XVI.).

A Haza Fegyveres Szolgálatáért érdemérem arany fokozatával *Farkas János* tű. ftőrm.-et, ezüst fokozatával *Süveges Lajos* tű. őrm.-et, a Tűzrendészeti érem arany fokozatával *Göndör Márton*, *Sebestyén Lajos* és *Stipka Pál* tű. tőrm.-ket, ezüst fokozatával *Gocs László* és *Turányi János* tű. szkv.-t tüntették ki. Emellett 38 tűzoltó parancsnoki dicséretben és pénzjutalomban részesült. [24]

Az elismeréseket *Szépvölgyi Zoltán*, a fővárosi tanács elnöke, *Ficsor Sándor* budapesti tűzoltóparancsnok jelenlétében adta át. [25] Az életmentő emlékérmét – 1965-ös alapítása óta – első ízben kapták meg hivatásos tűzoltók.

5. SEGÉLYEK

A károsultak megsegítésére széleskörű összefogás történt mind a vállalatok, mind a társadalmi és államigazgatási szervek részéről. 40 család lakása teljesen használhatatlanná vált; összesen 42 család kapott új otthont, a Szentmihályi úti épületben A XIV. kerületi Tanács, a helyi pártbizottság és az IKV a káreset reggelén riasztotta a munkáső- és sorállományt, hogy segédkezzenek a pakolásban. Környező üzemek (Belkereskedelmi Gépkocsijavító, Mélyépítő Vállalat Füredi úti telepe, Posta Járműtelep, Magyar Filmgyártó Vállalat, Telefongyár) teherautósofőreit, már hajnalba berendelték, hogy a költözködést segítsék. A XIV. kerületi Tanács, 42 családnak egyenként 2000 – 5000 forint gyorssegélyt folyósított. [26] Az Állami Biztosító még aznap, kötvényesenként 2000 – 50.000 forintot, összesen félmillió forintot utalt ki azok számára, akik rendelkeztek biztosítással. [6] Egyes leírások arról számolnak be, hogy 32 családból, 27 volt biztosítva. [27] Valószínű azonban, hogy itt sajtóhiba történt és a 32 valójában 42, és a biztosítással nem rendelkező családok számára adott a Tanács pénzbeli segítséget. A Magyar Vöröskereszt Országos Központja (MVOK) 140 takarót és ugyanennyi lepedőt osztott szét, mivel a tűz során ezek vagy elégték vagy szétáztak. Emellett személyenként a szociális helyzetre tekintettel 1500 forintig, összesen 110.000 forint gyorssegélyt is szétosztott, valamint értesítette a károsultak hozzátartozóit is. Továbbá az MVOK három napig üzemeltette a Magyar Filmgyártól kölcsönkapott mozgókonyhát, melyhez a péksüteményt a Sütőipari Vállalat biztosította. A Telefongyár dolgozói 15.000 forint adományt gyűjtöttek össze. A Danuvia I. és III. gyáregységei, valamint a Telefongyár 80 matracot juttatott el a rászorulóknak, a Royal-szálloda 100 ágynemű-garnitúrát bocsájtott rendelkezésre, valamint a Villamos Berendezés és Készülék Művek és a Világítástechnikai Vállalat csillárokkal látta el a kiköltözőket az új lakásokba. A Franklin nyomda, valamint a Füredi lakótelep és a III., IV., VIII. és IX. kerületek lakói több ezer forint adományt gyűjtöttek össze. A Zrínyi Nyomda szocialista brigádjai kommunista szombatokat és vasárnapokat szerveztek, mely során mintegy 50.000 forint értékű társadalmi munkával járultak a kárenyhítéshez. A Komáromi Kőolajipari Gépszírgyár dolgozói mosógépeket, centrifugákat és mosószeret adtak. A Távfűtő Művek kommunista szombatot szervezett, hogy május 20-ra bekapcsolhassák a melegvizet az új lakásokba. A CSŐSZER ÉS ORSZÁK dolgozói is többletmunkát vállaltak, hogy a gázt minél hamarabb bekapcsolhassák az új házba. Az Alumíniumgyár brigádjai 6000 és 8000 forintértékben állítottak elő edényeket és játékgarnitúrákat. A BKV a 140 károsult család részére, december 31-ig érvényes, 110 forintos kombinált bérletet osztott ki. [28]

6. ÖSSZEGZÉS

A gyors tűzterjedés okát a nem megfelelő anyaghasználtra vezethetjük vissza. A műfa és linóleum alkalmazása azért maradhatott meg, hogy a 15 éves lakásépítési-terv célszámai ne sérüljenek. Ehhez hozzátartozott a hiánygazdaság, az ellátási lánc nehézségei, az óriási kereslet és a rövid vállalási határidők, amiket a túlzó tervek jelentettek.

Nem segítette a folyamatot a tervezők tűzvédelmi képzetlensége, sem a tűzrendészeti szakhatóság, valamint a vonatkozó jogszabályok és gyártási szabványok figyelmen kívül hagyása. Az éghető anyagok kivonása helyett inkább a tűzoltóságot kényszerítette a minisztertanács lépéskényszerbe, az eltérések kényszerű engedélyeztetésével, a fent részletezett okok miatt. A következő részben a jelenkori állapotokat hasonlítjuk össze, az akkorival és ennek fényében vonunk le tanulságokat.

7. MELLÉKLETEK

1. melléklet: A tüzesetet követően létesített nyilvános telefonfülke, az épület 'A' szekciójának sarkán. Háttérben a földszinti óvoda ablakai.

Forrás: <https://www.viszont.hu/2022/04/09/hemzo-karoly-es-a-fontos-reszletek/>

2. melléklet: Egy másik zuglói társasház száraz felszálló vezetékének utcai tápláló ága.
A Storz-kupak már eltűnt, a közeli buszmegálló várakozói, pedig szemetesként használták.
Forrás: Hózer Benjámín felvétele.

3. melléklet: Golyós csappal ellátott felszálló vezeték ellenőrzés,
egy társasházi közös helyiségben.
Forrás: Hózer Benjámín gyűjteménye.

4. melléklet: Olvadt alumínium-tócsa, mely egykoron egy bejárati ajtó kilincse volt.
Forrás: [17]

5. melléklet: Életmentő Emlékérem. [22]
Forrás: Hózer Benjámin gyűjteménye.

8. IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Mészáros Á. „A dán panelek legendája” (2013) *Későmodern építéset Magyarországon blog* [Online] Elérhetőség: <https://late-modern.blogspot.com/2013/07/a-dan-panelek-legendaja.html> (2026.06.16.)
- [2] Tűzeset tanulmány. Budapesti Tűzoltóparancsnokság, Szám: 1015/1972. Elérhetőség: Katasztrófavédelem Központi Múzeuma gyűjteménye.
- [3] 1/1963. (VII. 5.) BM rendelet a tűzrendészetéről. [Online] Elérhetőség: https://jogkodex.hu/jsz/1963_1_bm_rendelet_4008657 (2026.06.16.)
- [4] Hankóczy S. „Az első három nap után” (1972) *Esti Hírlap* 17. (138) pp. 3. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/EstiHirlap_1972_06/?pg=114&layout=s (2026.06.16.)
- [5] Esztergomi L. „Tragikus tűzeset Zuglóban” (1972) *Magyar Hírlap* 5. (137) pp. 9 [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirlap_1972_05/?pg=232&layout=s (2026.06.16.)
- [6] Cs. M. „Új otthonba költöztették a hajléktalanná vált lakókat” (1972) *Magyar Nemzet* 28. (116) pp. 6. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarNemzet_1972_05/?pg=161&layout=s (2026.06.16.)
- [7] 5/1965 BM. TOP. utasítás, a középmagas és magasépületek tűzrendészeti előírásai, 28.1 pont: Tűzjelzés (1965) Elérhetőség: KKM. könyvtár
- [8] [n.n.] „Van telefon a Csertő utcában” (1972) *Magyar Hírlap* 5. (155) pp. 8. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirlap_1972_06/?pg=75&layout=s (2026.06.16.)
- [9] E. I. „Alkonyat után sötét minden ablak” (1973) *Magyar Hírlap* 6. (215) 7. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirlap_1973_08/?pg=74&layout=s (2026.06.16.)
- [10] Esztergomi L. „Máig sem láttak munkához” (1977) *Magyar Hírlap* 10. (110.) pp. 5. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarHirlap_1977_05/?pg=108&layout=s (2026.06.16.)
- [11] Kossuth adó – Esti Magazin 18.30 órai adás leirata (1976) *Hungarian Monitoring*, 12.1./76 -e pp. 578. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/RFE_MonitoringHungarian_271/?pg=920&layout=s (2026.06.16.)
- [12] Kossuth adó – 168 óra, a rádió politikai magazinja, 16.00 órai adás leirata (1973) *Hungarian Monitoring* 15.9.73 -e pp. 875. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/RFE_MonitoringHungarian_236/?pg=478&layout=s (2026.06.16.)
- [13] Kárpáti Gy. „Tűz volt” (1978) *Lobogó* 20. (6) pp. 6-7. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/Lobogo_1978_01-06/?pg=186&layout=s (2026.06.16.)

- [14] Halácsi D. „Az épületek tűzvédelmének korszerűsítésével kapcsolatos kormányhatározatról – Interjú dr. Farkas György tűzoltó vezérőrnaggyal, BM TOP opk.-val” (1974) *Tűzvédelem* 26. (5) pp. 12. [Online] Elérhetőség: https://mandadb.hu/tetel/565132/Tuzvedelem_1974 (2026.06.16.)
- [15] Minisztertanács 3034/1974. sz. határozata az épületek tűzvédelmi kérdéseinek rendezéséről és az ezzel kapcsolatos költségekről. Bp., Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa, 1974. pp. 3. Elérhetőség: Országgyűlési Könyvtár – *adatigénylés útján*.
- [16] Udvardy J. „Tűz a panelházban” (1979) *Észak-Magyarország* 35. (59) pp. 5. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/EszakMagyarország_1979_03/?pg=76&layout=s (2026.06.16.)
- [17] Szabó Zs. „Kormos falak tövében” (1972) *Munkásőr* 15. (7) pp. 12. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/Munkasor_1972/?pg=220&layout=s (2026.06.16.)
- [18] Erdős Á. „Szigorúbb tűzrendészeti előírások” (1974) *Déli Hírlap* 6. (244) pp. 3. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/DeliHirlap_1974_10/?pg=90&layout=s (2026.06.16.)
- [19] [n.n.] „A limlom veszélyes! (1972) *Dolgozók Lapja* 27. (132) pp. 6. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/KomaromEsztergom24ora_1972_06/?pg=53&layout=s (2026.06.16.)
- [20] Az építésügyi és városfejlesztési miniszter, a belügyminiszter és a pénzügyminiszter 16/1975. (XII. 6.) ÉVM—BM—PM számú együttes rendelete a középmagas és magas lakóépületek utólagos tűzvédelmi munkáiról. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/EpitesugyiErtesito_1975/?pg=662&layout=s (2026.06.16.)
- [21] A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 1018/1965. (VI. 20.) számú határozata „Életmentő Emlékérem” kitüntető jelvény alapításáról. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarKozlony_1965_001-076/?pg=340&layout=s (2026.06.16.)
- [22] Magyar Közlöny (1972) I. főrészt, személyi rész (63) pp. 1. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarKozlony_1972_001-066/?pg=622&layout=s (2026.06.16.)
- [23] Pintér I. „Megérdemelt kitüntetések” (1972) *Népszabadság* 30. (138) pp. 3. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/Nepszabadsag_1972_06/?pg=158&layout=s (2026.06.16.)
- [24] [n.n.] „Példamutató helytállásért” (1972) *Magyar Rendőr* 26. (26) pp. 7. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarRendor_1972_1/?pg=398&layout=s (2026.06.16.)
- [25] [n.n.] „Életmentő tűzoltók kitüntetése” (1972) *Népszava* 100. (138) pp. 8. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/Nepszava_1972_06/?pg=127&layout=s (2026.06.16.)
- [26] [n.n.] „Nagyarányú társadalmi segítség a zuglói tűz károsultjainak” (1972) *Népszava* 100. (133) pp. 8. [Online] Elérhetőség: https://adt.arcanum.com/hu/view/Nepszava_1972_06/?pg=75&layout=s (2026.06.16.)

- [27] Medveczky L. „Öten meghaltak, 38-an megsebesültek” (1972) *Népszabadság* 30. (116) pp. 9.
[Online] Elérhetőség:
https://adt.arcanum.com/hu/view/Nepszabadsag_1972_05/?pg=200&layout=s
(2026.06.16.)
- [28] Holl. J. „Segítőkész emberek és intézmények” (1972) *Népszabadság* 30. (145) pp. 10.
[Online] Elérhetőség:
https://adt.arcanum.com/hu/view/Nepszabadsag_1972_06/?pg=261&layout=s
(2026.06.16.)